

FREDNINGSVÆRDI ER

QVADES GÅRD

LOLLAND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	20.01.2011 / 22.10.2013
Besigtiget af:	Mia Kroer Ræbild / Lolland Kommune v. Katja Vestergaard Nielsen
Journalnummer:	2010-7.82.07/360-0001
Kommune:	Lolland Kommune
Adresse:	Torvet 3 og Jernbanegade 7, 4930 Maribo
Betegnelse:	Qvades Gård
Fredningsår:	1945
Omfang:	<i>Hovedbygningen mod torvet (1819) med sidehus af bindingsværk samt pakhuis bag i gården (1852)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Købmandsgården Qvades Gård er beliggende på nordsiden af Torvet. Forhuset, der er opført i klassicistisk stil, ligger som en pendant til det fritliggende Rådhus, der opdeler det store, langstrakte torv. Qvades Gård består af et forhus, et sidehus, en lav halvtagsbygning og et pakhuis. Halvtagsbygningen er ikke omfattet af fredningen og beskrives derfor ikke nærmere.

Pakhuset, der ejes af Lolland Kommune, er blevet beskrevet af en af Kommunens medarbejdere, og denne beskrivelse kommer i forlængelse af nærværende fredningsbeskrivelse for hovedbygningen og sidehuset.

Forhuset på 13 fag er to etager højt med grundmuret facade og bindingsværk mod gården. Facaden er opdelt af kvadrede lisener, ud for etageadskillelsen sidder blændinger og midterfagene krones af en dekoreret trekantgavl båret af kanellerede pilastre. Øverst er en profileret gesims trukket i puds. Facaden er pudset og hvidmalet, soklen står i kløvet granit. Mod øst er et gennemgående portfag. I det midterste fag, over en tresidet granittrappe sidder en ældre, grønmalet, tofløjet femfyldingsdør. Vinduerne er ældre, hvidmalede, småsprossede korspostvinduer. I rygningen af heltaget, der er belagt med sortglaserede tegl mod gaden og røde tegl mod gården, ses to lave, murede skorstene. I tagfladen mod Torvet sidder tre fladbuede, zinkklædte kviste med hvidmalet forside og sidehængte, småsprossede vinduer med buet overkarm.

Gårdsiden har samme vinduer og materialeholdning som facaden tillige med rester af sortopstolpet bindingsværk. Det meste af gårdsiden er dækket af nyere udbygninger. To er flersidede, toetages grundmurede bygninger med afvalmede, teglhængte tage og

forskellige typer hvidmalede vinduer. Den tredje er en enetages bygning med fladt tag.

Forhuset anvendes som hovedkontor for en større handelsvirksomhed. Stueetagen er meget ombygget og fremstår med nyere overflader. En ældre dør med glas er bevaret imellem vindfang og forkontor. En nyere halvsvingstrappe i stål fører op til den mere velbevarede 1. sal, hvor de repræsentative stuer mod Torvet er bevaret.

En ældre trætrappe fører ned til forhusets nordre kælder, hvor der er støbt gulv og kalkede vægge. De oprindelige loftbjælker og loftbrædder er synlige.

Loftetagen anvendes til opmagasinering. Mod gårdsiden er taget understrøget. Mod Torvet er indrettet værelser.

Sidehuset mod vest er i to etager med kælder under. Det er 11 fag langt og står i bindingsværk med teglhængt heltag. I tagrygningen ses en skorstenspipe med sokkel og gesims, og en skorsten i tagfladen mod vest. Sokkel og tømmer er sortmalet, og de pudsede tavler er hvidkalkede. Der er skråbånd i de tredje yderste fag samt i gavlen. Løsholtplaceringen er meget varierende. Der er to gråmalede revledøre, hvoraf den ene tofløjet. Vinduerne er ældre, hvidmalede småsprossede vinduer. Fra gården er der nedgang til kælderen via to skråtstillede lemme.

Sidehuset anvendes i stueplan primært til opbevaring for et loppemarked og 1. salen delvist til kontorlokaler, men langt størstedelen af denne står tom, og har gjort det i mange år, hvilket rummenes beskaffenhed bærer præg af. Loftet er uudnyttet, taget er understrøget og der er nyere bræddegulv.

Side- og forhus er sammenbygget af en toetages mellembygning i to fag bindingsværk, med teglhængt heltag og to ældre, hvidmalede, småsprossede korspostvinduer.

— BYGNINGSHISTORIE

Allerede før det nuværende forhus blev opført, var grunden bebygget med en af byens bedste gårde, 19 fag bindingsværk i to etager, kun to andre bygninger i byen var i 1700-tallet i to etager. Det nye, endnu bevarede, forhus blev bygget i 1819 for købmand Mathias Daniel Brabrand og opførtes af grundmur med bindingsværksbagside, tillige med halvvalmede gavle. Portrummet var lukket mod gaden af en fyldingsport, og der var relief i de to rektangulære blændinger ud for etageadskillelsen.

Da nabobygningerne mod Torvet blev forhøjet, blev taget med halvvalm ændret til heltag, hvilket har afdæmpet bygningens monumentale og arkitektoniske udtryk.

Brabrand drev foruden sin købmandshandel gæstgiveri – hotel ”Stadt Hamborg” – i gården, men forretningerne gik dårligt og til sidst måtte han opgive. I 1850 købte købmand Carl Anton Qvade (1818-1900) gården og ændredes anvendelsen til en omfattende regional handelsvirksomhed, som har sat sit præg på såvel Maribo by som resten af Lolland med oprettelsen af lokale pakhuse, siloer, fabrikker og købmandshandlere. I 1899 blev virksomheden omlagt til et aktieselskab med flere prominente politikere, embedsmænd og godsejere i bestyrelsen. Virksomhedens handelsaktiviteter fortsættes den dag i dag.

Bindingsværkssidehuset mod vest omtales i 1835 som et nifags hus i to etager, tilbygget et tofags hus på én etage, samt en énetages mellembbygning ved forhuset. Sidstnævnte blev forhøjet til to etager før 1837, og i 1844 opførtes den nuværende mellembbygning. Pakhuset, der indrettedes til stalde, hakkelselo m.m. kom til i 1852, mens det grundmurede, enetages sidehus først byggedes i 1871. Dette år omtales desuden to forbindelsesbroer fra pakhusets vestgavl til bandholmbanens stationsbygning. Øst i gårdrummet lå, indtil ca. 1980, en lang bindingsværksslænge med gennemstukne bjælketappe, der stammede fra den ældre købmandsgård. Hovedhuset og pakhuset blev fredet i 1945.

Pakhuset blev framatrikuleret i 1980'erne og foræret til Lolland Kommune i forbindelse med salget af grunden nord for Pakhuset, der tidligere strakte sig ned til banen, da Maribo Kommune byggede nye administrationsbygninger.

I midten af 1990'erne blev der lagt nyt tag på gårdsiden af forhuset. Museum Lolland-Falster, 2011.

— KILDER

Huse i Maribo, Maribo Kommune, Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, 1985.

Aktieselskabet C.A. Qvade & Co. 1843-1. maj-1943, Mariebo, 1943.

Haugner, C. C., Maribo Historie, Forfatterens Forlag, 1938.

Trap, J.P., Danmark – Maribo Amt, femte udgave, bd. 4, G.E.C. Gads Forlag, 1955.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Qvades Gård knytter sig til købmandsgårdens beliggenhed i bebyggelsen omkring Torvet, hvor karakteren af Maribos fornemme bebyggelser tydeligst kommer til udtryk. I kraft af bygningens centrale placering på nordsiden af Torvet, der i form af sin enorme størrelse ikke har mange paralleller i Danmark, og bygningens fornemme placering modsat det fritliggende rådhus understreges vigtigheden af Qvades Gård. På grund af forhusets imponerende størrelse og det velbevarede, oprindelige facadeudtryk er Qvades Gård af stor værdi for Torvet.

Sidebygninger, pakhus og det pigstensbelagte gårdrum er af uvurderlig betydning for anlægget som helhed, idet bygningerne indrammer det langstrakte gårdrum og sammenholdes ved den homogene belægning.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Qvades Gård har kulturhistorisk værdi idet det bevarede bygningsanlæg med forhus, sidehuse, halvtagsbygning og pakhus vidner om en købmandsgård af en anseelig størrelse.

Den nedrevne østre længe er stadig aflæselig i gårdrummet, idet dens "aftryk" er belagt med blålige chaussesten, der dæmpet adskiller sig fra gårdens oprindelige belægning med pigsten og brosten. Kørevejen fra porten, forbi den nedrevne østre længe og ned igennem gårdrummet er også stadig aflæselig i belægningen.

Gårdens størrelse og forhuset vidner om, at den nordlige del af Torvet tidligere har været beboet af rige storkøbmænd, som ved købmandsgårdens størrelse og centrale placering i byen understregede deres rigdom og magt.

Tillige er det en vigtig kulturhistorisk værdi, at Qvades Gård som den første bygning i Maribo fik en helt bevidst arkitektonisk udformning af facaden, samt at gesimsen på Qvades Gård er blandt de første pudstrukne gesimser i Maribo.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

I det ydre knytter den arkitektoniske værdi sig til forhusets regelmæssige facaderytme, der udgøres af facadedekorationerne og de ældre, småsprossede vinduer, og til bygningens symmetri, der understreges af skorstene, kviste, vinduer, facadedekorationer og indgangspartiet med kanellerede pilastre og trekantfronton samt den tresidede granittrappe.

Ligeledes ligger der arkitektonisk værdi i forhusets enkle materialevalg; granitsokkel, puds, hvidmalede vinduer, grønmalet fyldingsdør og sortglaserede tegl (røde tegl mod gården).

Indvendigt knytter den arkitektoniske værdi sig til forhusets første sal, hvor især stuerne mod Torvet, der ligger en suite, er værdifulde, idet flere oprindelige bygningsdetaljer er bevaret; ældre mønsterlagte parketgulve, høje fodpaneler, en- og tofløjede fyldingsdøre med greb, gerichter, brystningspaneler og stuk. I det største rum, over porten, er endvidere et ældre hvidmalet kassetteloft. Mod gården er brystningspanelet under vinduerne bevaret, omend at rumstrukturen er ændret og der er opsat lette skillevægge.

I loftetagen knytter den arkitektoniske værdi sig til den bevarede tidligere ruminddeling og til de ældre bygningsdetaljer; plankegulve, gerichter, fyldingsdøre og greb.

Sidehusets arkitektoniske værdi ligger i den velproportionerede bygningskrop med den kompositorisk levende facade, der udgøres af bindingsværk, ældre vinduer og ældre døre samt den markante, ubrudte tagflade. Ligeledes ligger der arkitektonisk værdi i sidehusets enkle materialevalg; det sortopstolpede bindingsværk og de hvidkalkede tavler, den sorttjærede sokkel, de hvidmalede vinduer og de gråmalede døre samt den røde vingetegl.

Indvendigt knytter den arkitektoniske værdi sig til den bevarede rumstruktur samt de ældre bygningsdetaljer; fyldingsdøre, greb, bræddegulve og de ældre indvendige trapper.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I forhusets ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til farveholdningen og den oprindelige materialeholdning, facadens symmetri samt til bygningen med alle detaljer, herunder facadedekorationerne, indgangspartiet, granittrappen, de ældre vinduer, den ældre hoveddør og de ældre kviste.

I forhusets indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den bevarede rumstruktur mod Torvet på første sal og i loftetagen samt de oprindelige bygningsdetaljer, herunder mønsterlagte parketgulve, ældre plankegulve, paneler, fyldingsdøre, greb, gerichter, stuk og kassetteloft.

I sidehusets ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til den oprindelige materiale- og farveholdning samt til bygningen med alle detaljer, herunder bindingsværket og de ældre vinduer og døre.

I sidehusets indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den ældre materialeholdning, den bevarede rumstruktur samt de bevarede ældre bygningsdetaljer, herunder fyldingsdøre, greb, bræddegulve og de ældre indvendige trapper.

— ANBEFALINGER

Det anbefales, at for- og sidehusets stueetage gennemgår en omfattende istandsættelse, der fjerner nyere tiders utraditionelle materialer, og at der etableres en rumstruktur, der i højere grad harmonerer med bygningens alder.

Det anbefales at tagkvistene snarest istandsættes.

Endvidere anbefales det, at der atter isættes portfløje i portåbningen mod Torvet.

Ligeledes anbefales det, at asfalten i portrummet fjernes, og at portrummets oprindelige belægning retableres.

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Det Gule Pakhus ligger i gården bag den fredede Qvades Gård, midt i den gamle del af Maribo.

Pakhuset er grundmuret, opført i en etage med rødt, teglhængt mansardtag. I tagfladerne ses mange ældre tagvinduer i støbejern. Facaderne er guldpuksede, og pakhuset har en muret sokkel, der har fremstået sortmalet. Med undtagelse af en hvidmalet, muret tandsnitsgesims og fire flade granitsten, der stikker ud af sydfacaden, er facaderne uden ornamenten. Indgangen til pakhuset er midt i sydsiden. Indgangsdøren er en nyere revledør med buet overkarm. To nyere trætrin fører op til indgangsdøren. Vest for indgangsdøren er en zinkinddækket hejsekvist med en ældre revleluge og herover er en zinkinddækket hejsebom. I sydsiden er seks nyere, etrammede og opsprossede vinduer. I nordsiden er fire ældre, torammede og sprosseopdelte støbejernsvinduer. Vestgavlen har i stueplan tre støbejernsvinduer, magen til nordsidens vinduer, og derover er i alt seks støbejernsluger med glug, fire i nederste tagetage og to i den øverste. I østgavlen er der i alt syv ældre revleluger med lige overkarm, to luger er mandshøje, og de er alle i sorttjæret træ. I begge gavle ses flere kraftige murankre. Samtlige vinduer er højtiddende og har buet overkarm. Vinduessætningen i pakhuset er generelt meget uregelmæssig. Vinduer, luger og døre er rødmaledede.

Indvendig er der ingen opdelinger, så pakhusets etager fremstår som store, åbne rum. Stueplanet ligger tre trin op i forhold til indgangsdøren, og har et nyere plankegulv. De øvre tre tagetager har et meget slidt plankegulv. Bjælker og stolper bærer flere steder tegn på at have været brugt i andre byggerier før pakhuset. På indersiden af østgavlens luger er der nye vinduer. Trappen ligger midt i bygningen hen over indgangsdøren. Det nederste løb er en nyere trætrappe, mens løbene imellem tagetagerne er ældre med gelænder og fodspark. Over trappen, på første sal, hænger det gamle hejseværk stadig på sin plads ved karnappen.

Facade imod syd og Qvades Gård.

Facade mod nord.

— BYGNINGSHISTORIE

Pakhuset er opført i 1852 og indrettedes til stalde, hakkelselo med mere. 1871 omtales to forbindelsesbroer fra pakhusets vestgavl til bandholmbanens stationsbygning. Pakhuset blev fredet i 1945, sammen med hovedhuset.

Pakhuset blev framatrikuleret i 1980'erne og foræret til Lolland Kommune i forbindelse med salget af grunden nord for Det Gule Pakhus, der tidligere strakte sig ned til banen, hvor Maribo Kommune byggede nye administrationsbygninger.

Museum Lolland-Falster, 2011.

— KILDER

Huse i Maribo, Maribo Kommune, Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, 1985.

Aktieselskabet C.A. Qvade & Co. 1843-1. maj-1943, Mariebo, 1943.

Haugner, C. C., Maribo Historie, Forfatterens Forlag, 1938.

Trap, J.P., Danmark – Maribo Amt, femte udgave, bd. 4, G.E.C. Gads Forlag, 1955.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi for Det Gule Pakhus knytter sig til, at bygningen afrunder den langstrakte gårdsplads, og sammen med forhuset, sidehusene og brolægningen i Qvades Gård danner de tilsammen et helstøbt og traditionelt bebygget købstadsmiljø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ved det Det Gule Pakhus knytter sig bygningens oprindelige funktion som en lagerbygning, hvilket kan aflæses i de funktionsbetingede facader med lugeåbninger og i den bevarede hejsekvist med hejsebom.

Hertil kommer at pakhuset er en del af købmandsgården Qvades Gård, hvor det bevarede bygningsanlæg med forhus, sidehuse, halvtagsbygning og pakhus vidner om en købmandsgård af en anseelig størrelse.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til de store åbne etagedæk og den synlige trækonstruktion, at bygningen har kunnet bære og opbevare store mængder af for eksempel korn. Det bevarede hejseværk understøtter den oprindelige funktion som pakhus.

Hejseværk med hejsebom mod syd.

Hejseværk på loftet (1.sal).

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Det Gule Pakhus knytter sig i det ydre til de gennemgående enkle elementer og detaljer, hvor alt er dikteret af en konsekvent pragmatisme, der vidner om bygningens oprindelige, meget praktiske funktion. Der er en tydelig sammenhæng mellem gavle og facader med et gennemgående materialevalg i teglsten, der får bygningen til at fremstå som en massiv form, som krones af det høje og spidse mansardtag, der aftegner de markante gavle. Hertil kommer, at taget sammen med langsiderne skaber tre horisontale snit, der understøtter opfattelsen af en yderst velproportioneret bygningskrop.

Indvendigt har de åbne planer med synlige konstruktioner af søljer, bjælker og dragere en vigtig arkitektonisk betydning for rummene og for opfattelsen af dels den vertikale forbindelse, og dels de oprindelige horisontale planer. Hertil kommer at det er en vigtig arkitektonisk betydning, at rummene er gennemlyste på alle etager.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier for Det Gule Pakhus knytter sig i det ydre til den solitære bygningskrop med det høje mansardtag. Til hejsekvisten med hejsebom, åbningernes funktionelt betingede placeringer, de ældre vinduer, jernluger med glug og revleluger samt tagets ældre støbejernsvinduer. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

I pakhusets indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de åbne planer og den synlige trækonstruktion, de ældre plankegulve og det bevarede hejseværk samt den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.

Set fra porten i Qvades Gård.

Pakhusets østgavl og sydside.